

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hyvinvointitalouden mittarointi

Tulevaisuusvaliokunta

Jenni Pääkkönen, Finanssineuvos, Valtiovarainministeriö
25.5.2021

Valtiovarainministeriön näkemys hyvinvointimittareiden tuomaan lisäarvoon on ollut kriittinen

- Puuttuu yhteinen käsitys siitä mitä hyvinvointi (-> hyvinvointitalous) on
- Hyvinvointi tai politiikan tavoitteet ovat monimutkaisia ilmiöitä, joita on vaikea tiivistää yhteen ulottuvuuteen
 - Koulutus, terveys, sosiaalihuolto, ympäristön tila, tulonjako, tasa-arvo... ovat vaikeasti yhteismitallistettavia
- Koosteindikaattoreiden mittareiden ja niiden painojen valinta
 - Mitkä mittarit, millä painolla ja mistä tieteellisestä viitekehyksestä?
- Miten tulkitaan muutos mittarissa, joka koostettu useista eri ilmiöistä?
 - Ollakseen hyödyllisiä, joudutaan usein pilkkomaan takaisin osiin, jotta tiedetään missä ilmiössä muutos tapahtuu.
 - Voidaanko havaittu muutos todella kytkeä harjoitettuun politiikkaan?

Valtiovarainministeriön näkemys mittareiden riskeistä

- Hyvinvointimittarien käyttöön liittyviä riskejä:
 - Peittävätkö komposiittimittarit alleen tärkeitä asioita?
 - Hyvinvointia tarkastellaan mittareilla vain suppeasti
 - Käytettävissä oleva informaatio ohjaa mittareiden valintaa, jolloin väistämättä jää katvealueita (esim. sosiaalipalveluiden käyttö)
 - Indekseissä käytetty painotus voi alkaa ohjata talouspolitiikkaa. Painotus perustuu arvoihin. (Kääntäen, houkutus valita politiikan kannalta suotuisat mittarit suuri, mikä heikentää hyväksyttävyyttä)

VM:n johtopäätökset mittaroinnista

- Tarkasteltavat mittarit valittava asian mukaan
 - Jos kuvaillaan taloudellista aktiivisuutta, BKT luonteva mittari
 - BKT budjetin referenssimittari, sillä budjetti euromääräinen
 - Hyvinvointiin liittyvien ilmiöiden kuten koulutuksen, terveyden tai ympäristön tarkasteluun vaaditaan useampi kuin yksi mittari
 - Hyvinvointi ei suoraviivaista määrittää yhdellä indikaattorilla
- Talousarvio perustetaan laajaan tietoon:
 - Budjettiriihen alustukset
 - Budjettikirjan perustelut sisältävät useita indikaattoreita
 - Talouspolitiikka ja budjetti voidaan lisäksi perustella erilaisilla vaikutusarvioilla, selvityksillä ja tutkimuksilla
- Keskeisten hyvinvointimittarien informaatiota on jo käytössä talouspolitiikassa mutta yksityiskohtaisemmin.

**Miten tästä eteenpäin?
Hyvinvointitalouden mittaamista työstetään
parhaillaan STM-vetoisesti**

Käynnissä oleva työ

1

- Hallitusohjelman strategisten tavoitteiden mittarit
 - Mukana mm. ympäristön tilaan, turvallisuuteen, hyvinvoinnin edistämiseen ja osaamiseen liittyviä mittareita
- Kansalaispulssi kysely (VNK) kysytään kansalaisten mielipiteitä muun muassa vastaajan mielialasta, luottamuksesta tulevaisuuteen, oikeudenmukaisuudesta, muiden auttamisesta jne.
 - Toteuttajana Tilastokeskus
 - Lähellä muissa maissa käytettyjä hyvinvointitalouden subjektiivisia mittareita
 - Koskee nyt korona-aikaa, mutta mahdollisuudet laajentaa koronan jälkeiseen aikaan ovat olemassa
- TEAS hanke: ”Sosiaaliturvan indikaattorit hyvinvointitaloudessa”
 - Etsii sosiaaliturvan seurantaan soveltuvia indikaattoreita – ehdottaa indikaattoreita, ei rakenna niitä
 - Ottaa mallia muiden maiden vastaavista indikaattorikokoelmista

- Hyvinvointitalouden ohjausryhmän toiminta (STM)
 - THL:n selvitys hyvinvointitalouden tietopohjasta ja toimimattomuuden hinnasta. Kuvataan THL:ssa olemassa oleva data, jota voidaan käyttää hyvinvoinnin kuvaamiseen sekä laskelmia hyvinvoinnin edistämisen hyödyistä ja toisaalta hinnasta, joka maksetaan, jos hyvinvointiin ei investoida.
 - Yhteistyö Tilastokeskuksen kanssa tiivistä. Selvitetään millaista aineistoa TK:ssa on käytettävissä hyvinvointitalouden kuvaamiseen, ja mm. BKT:n ”laajentamiseen” esim. satelliittitilien muodossa.
 - Ohjausryhmä tuottaa toimintaohjelman hyvinvointitalouden tuomiseksi osaksi tietoon perustuvaa päätöksentekoa – tämä sisältää hyvinvointitalouden indikaattorit.
 - Ohjausryhmä tekee tiivistä yhteistyötä Kansanterveyden neuvottelukunnan hyvinvointitalouden jaoston kanssa.
- Tavoitteena luoda Suomelle sopiva hyvinvointitalouden mittaristo.

Käynnissä oleva työ

3

- STM vetoinen kansanterveyden neuvottelukunta, jolla hyvinvointitalouteen keskittynyt jaosto
- Jaoston tavoitteena on vahvistaa hyvinvointitalousajattelua ja rakenteiden muodostumista kansallisessa, alueellisessa ja paikallisessa päätöksenteossa. Toimikausi päättyy 31.12.2021.
- Jaoston tehtävät
 - tekee ehdotuksen hyvinvointitalousajattelun vahvistamisen tiekartaksi vuosille 2022–2023.
 - kokoaa konkreettisia hyvinvointitalousajattelua tukevia esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä kansallisen, alueellisen ja paikallisen päätöksenteon tueksi.
 - tunnistaa tietopohjan vahvuuksia ja kehittämistarpeita sekä
 - tuottaa ehdotuksen hyvinvointitaloutta koskevan tietopohjan vahvistamiseksi.

Johtopäätökset

- Hyvinvoinnin ja hyvinvointitalouden mittaaminen on haasteellista.
 - Tietoa on, mutta se on osin hajanaista.
 - VM:n näkemyksen mukaan teoreettisen viitekehyksen puute, informaation puute sekä mittareiden nk. heikko signaaliarvo merkittävä rajoite mittariston kehittämistyölle ja käyttöönotolle.
 - Ilmiöt ovat monimuotoisia ja monimutkaisia, joten niiden tiivistäminen yhteen tai enintään muutamaaan indikaattoriin ei ole suositeltavaa.
- Kuitenkin, työ hyvinvointitalouden mittaamisen ja ajattelun edistämiseksi on aloitettu. Työtä tehdään pitkälti STM-vetoisesti.
- Vielä ei olla niin pitkällä, että seurantatietoa voitaisiin liittää talousarvioesitykseen.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

Esimerkkejä muualla käytössä olevista mittareista

- Indeksejä, jotka yhdistävät useita indikaattoreita tai mittareita yhdeksi luvuksi;
 - HDI (Human Development index): <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>
 - Kanadan Index of Wellbeing: <https://uwaterloo.ca/canadian-index-wellbeing/>
 - GNH (Gross National Happiness index): for example in Bhutan
<https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/11807>
- BKT:ta täydentäviä mittareita;
 - GPI (Genuine Progress Indicator). Lisää BKT:hen mm. sosiaalista kehitystä ja ympäristön tilaa kuvaavia osia. Käytössä useissa maissa, mitattu myös Suomessa.
- Laajoja indikaattoreiden kokoelmia (sisältäen subjektiivisia ja objektiivisia indikaattoreita):
 - Skotlanti: National Performance Framework: <https://nationalperformance.gov.scot/>
 - Uusi-Seelanti: The Living Standards Framework <https://www.treasury.govt.nz/information-and-services/nz-economy/higher-living-standards/our-living-standards-framework>
 - Wales: National wellbeing Indoiators: <https://gov.wales/wellbeing-wales-national-indicators>
 - Islanti: indicators for measuring well-being:
<https://www.government.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=fc981010-da09-11e9-944d-005056bc4d74>